

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3112/2021. (IV. 14.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Pokol Béla, dr. Schanda Balázs és dr. Szabó Marcel* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény 6. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék mint elsőfokú bíróság bírója a 8.P.24175/2017/82. szám alatt, sérelemdíj és kártérítés iránt indított perben – az eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Mvtv.) 6. § (3) bekezdése, amely szerint „[a] terhesség a 20. hetéig – a diagnosztikus eljárás elhúzódása esetén a 24. hetéig – szakítható meg, ha a magzat genetikai, teratológiai ártalmának a valószínűsége az 50 %-ot eléri”, alaptörvény-ellenességét, és semmisítse azt meg, mivel az érintett jogszabályi fordulat sérti az Alaptörvény II. cikkét és 28. cikkét.
- [2] 1.1. A bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügyben a felperes szülők arra hivatkoztak, hogy a kiskorú gyermekük veleszületett fejlődési rendellenességben szenved, és az alperes egészségügyi intézmény részéről elvárható lett volna ezen rendellenesség kiszűrése, illetve diagnosztizálása még a terhesség 20. vagy legkésőbb 24. hetéig. Az alperes által nyújtott elégtelen szakmai ellátás azonban az anyát megfosztotta az önrendelkezés jogától, amelyet számára az Mvtv. 6. § (3) bekezdése biztosít. A felperesek szerint az alperes mulasztása miatt sérült a családtervezési joguk, és mindenekelőtt az anya önrendelkezési joga, amely miatt őket kártérítés, illetve sérelemdíj illeti meg.
- [3] A perben érintett kiskorú gyermek életminőségét elsősorban az befolyásolja, hogy a bal alkarcsontjai a könyökétől lefele hiányoznak, jobb kézfejen két harmadik ujjperccsont lecsapott, beszédfejlődése kissé megkésett, pszichomotorikus képességeit illetően pedig támogatásra szorul. A független szakértői vélemény szerint a fejlődési anomáliák egyértelműen nem genetikai hátterűek, azok mögött nagy valószínűséggel valamely teratológiai behatás, magzati életben elszenvedett károsodás áll, a végtagokon lévő eltéréseket az alperesnek legkésőbb a második trimeszteri szűrővizsgálat során észlelnie kellett volna, az egyéb anomáliákra ugyanakkor – természettudományos értelemben – reálisan nem derülhetett fény. A független szakértő azt is kiemelte, hogy hasonló magzati anomáliák esetén a genetikai gondozó minden esetben arról tájékoztatja az anyát, hogy a terhességmegszakítást nem támogatja.
- [4] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 8.P.24175/2017/74. számú ítéletével a felperesek keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az Mvtv. 6. § (3) bekezdéséből nem következik, hogy bármely magzati rendellenesség esetén megszakítható lenne a terhesség; az anya önrendelkezési szabadsága nem korlátlan a magzat élethez való joga felett. Az elsőfokú bíróság szerint nem bármely elváltozás észlelése teremti meg a terhességmegszakítás lehetőségét, hanem csak azok, amelyek önmagukban vagy együttesen 50%-ot elérő mértékben valószínűsítenek genetikai vagy teratológiai ártalmat. A szakértői vélemények alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az elváltozások észlelése nem alapozta meg komplex fejlődési rendellenesség gyanúját.
- [5] A felperesek fellebbezése folytán másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 7.Pf.20.395/2020/2. számú rész- és közbenső ítéletével az elsőfokú döntést megváltoztatta, és az Mvtv. bírói kezdeményezéssel támadott 6. § (3) bekezdésének alkalmazásával megállapította, hogy az alperes egészségügyi intézmény megsértette az I. rendű felperes anyja önrendelkezési, és mindkét felperes családtervezéshez és családban éléshez fűződő személyiségi jogát. Megállapította, hogy az alperes felelősséggel tartozik azért a kárért, illetve nem vagyoni

sérelemért, hogy a gyermek egészségkárosodottan született. Rögzítette, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján azonban csupán a sérelemdíj, illetőleg a kártérítés iránti kereset jogalapja állapítható meg, a követelés összegére nézve további bizonyításra van szükség.

- [6] 1.2. A fenti előzmények után, a sérelemdíj és a kártérítés összezszerűségének megállapítására irányuló eljárást az elsőfokú bíróság bírója felfüggesztette, és indítvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó bíró megítélése szerint a per fő tárgyát nem pusztán az érinti, hogy a hivatkozott eltérések mennyiben voltak észlelhetőek, és az alperes mennyiben tanúsított elvárható szakmai magatartást, hanem az is, hogy egyáltalán mely szűrővizsgálati adatok alapján élhet egy anya az Mvtv. 6. § (3) bekezdése szerinti jogával. Ezzel összefüggésben pedig az indítványozó bíró szerint szükségképpen vizsgálendő körülmény, hogy a jogalkotó az Mvtv. 6. § (3) bekezdésének megalkotásakor megfelelően gondoskodott-e a magzati élet alkotmányos értékű védelméről. Az indítványozó bíró álláspontja szerint a jelenlegi szabályozás fogalmi rendszere nem feltétlenül nyújt általános érvénnyel olyan mértékű védelmet a magzat számára, mint amilyen terjedelmű jogokat ruház a magzati élet felett rendelkezni jogosult anyára. Az Mvtv. definíciós rendszere nem biztosít a magzati életnek megfelelő védelmet, ugyanis a „teratológiai ártalom 50%-os valószínűsége” fordulat nem egyértelmű, illetve a feltehető célhoz mérten nem értelmezhető aggálytalanul.
- [7] Az indítványozó bíró az Alaptörvény II. cikkéből kiindulva arra is utalt, hogy az Mvtv. rendelkezései részben azt célozzák, hogy a magzat anyaméhben való fejlődése zavartalan folyamat legyen, ugyanakkor az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a magzat jogai törvényi szintű képviseletre szorulnak. Az indítványozó bíró álláspontja szerint a diagnosztikus képességek javulása miatt is szükséges újra értelmezni a támadott törvényi rendelkezést.
- [8] Az indítvány szerint az Mvtv. 6. § (3) bekezdés érintett fordulata nem egyértelmű, ezért sérti az Alaptörvény II., valamint 28. cikkét. Az érintett rendelkezést úgy kellene újra szabályozni, hogy a „teratológiai ártalom” bekövetkezése fordulat egyértelmű legyen, és az, az Alaptörvénnyel összhangban, törvényi szinten jelenjen meg, ugyanis az értelmezés nem alapulhat kizárólag orvosszakmai álláspontokon és a bíróságok mérlegelésén sem.
- [9] 1.3. Az indítvánnyal kapcsolatban az Emberi Erőforrások Minisztériuma megküldte állásfoglalását, s ezen felül két civil szervezettől *amicus curiae* beadvány is érkezett az Alkotmánybírósághoz.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kell megvizsgálnia, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e az Alaptörvényben és az Abtv.-ben előírt feltételeknek.
- [11] 2.1. Jelen esetben az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontjára, valamint az Abtv. 25. §-ára alapította a kérelmét, amely az Mvtv. 6. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult.
- [12] Az Abtv. 25. § (1) bekezdése értelmében az egyedi normakontroll eljárásnak két – egymással összefüggő – feltétele, hogy a bírói kezdeményezés ténybeli alapja a bíró előtt folyamatban lévő egyedi ügy legyen, és a kezdeményezésnek ebben az ügyben alkalmazandó jogszabály vizsgálatára kell irányulnia.
- [13] 2.2. Az alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában. Ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak alkotmányos funkciójával összefüggésben az Alaptörvényből és az Abtv.-ből fakadó kötelessége, hogy a bírói kezdeményezés törvényi feltételeinek a fennállását megvizsgálja, s azok nyilvánvaló hiánya esetében a kezdeményezést visszautasítsa [3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [6]]. Az alkalmazandó jog megjelölését ezért az Alkotmánybíróság csak abban az esetben vizsgálhatja felül, ha nyilvánvaló, hogy a megjelölt jogszabályt az indítványra okot adó esetben biztosan nem kell alkalmazni [6/2014. (II. 26.) AB határozat, Indokolás [14]].
- [14] 2.3. Az Alkotmánybíróság korábban más összefüggésben, a támadható jogszabály vonatkozásában kifejtette, hogy az „Abtv. nem teszi lehetővé a bíró számára, hogy utólagos absztrakt normakontrollt kezdeményezzen, a bírói kezdeményezés nem *actio popularis*” [3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [5]]. Az egyedi normakontroll eljárás nem keveredhet az Abtv. 26. §-ának (2) bekezdésében szabályozott közvetlen alkotmányjogi

panaszra induló eljárással. Az Alkotmánybíróság konzekvens gyakorlata szerint az „eljáró bíró tehát csak azon jogszabály, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására tehet indítványt, melyet a konkrét ügy elbírálása során kifejezetten alkalmaznia kell(ene). Ebből következően alapvető feltétel a támadott norma és a folyamatban lévő egyedi ügy közötti közvetlen összefüggés. Amennyiben a bírói kezdeményezés olyan jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést támad meg az Alkotmánybíróság előtt, mely az előtte folyamatban lévő (az Alkotmánybírósághoz fordulás miatt felfüggesztésre került) ügygel nem áll összefüggésben, annak elbírálása során nyilvánvalóan nem kerül alkalmazásra, akkor érdemi alkotmányossági vizsgálatnak nincs helye.” {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [22]}

- [15] 2.4. Az indítványozó bíró szerint az Mvtv. 6. § (3) bekezdése az előtte folyamatban levő kártérítési és sérelemdíj iránti perben az alkalmazandó jogszabály, mivel ez alapján kell eldöntenie a gyermek fogyatékoságának mértékét.
- [16] Jelen ügyben az Mvtv. 6. § (3) bekezdésében biztosított önrendelkezési jog mint személyiségi jog sérelmének a bekövetkeztét, azaz a kártérítés jogalapját a Fővárosi Ítéletábrla – a támadott rendelkezés alkalmazásával – rész- és közbenső ítélete jogerősen megállapította. A döntéshez anyagi jogerő fűződik. Ebből következően az elsőfokú bíróság már nem térhet vissza a személyiségi jogi sérelem jogalapjának vizsgálatához, azaz az Mvtv. 6. § (3) bekezdését a bíró előtt folyamatban levő ügyben már nem kell alkalmazni, mert az most már csak a felperesi követelésösszszerűségének megállapítására irányul.
- [17] 3. A fent kifejtettekből következik, hogy a bírói kezdeményezéssel támadott törvényi rendelkezés nem „olyan jogszabály, amit alkalmazni kell” az elsőfokú bíróság előtti eljárásban, ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az Abtv. 25. § (1) bekezdésében rögzített feltételeknek, és az indítványt, az Abtv. 64. § d) pontja alapján, visszautasította.

Budapest, 2021. március 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [18] Nem támogatom a visszautasítást, mert a bírói indítvány a támadott törvényi hely [Mvtv. 6. § (3) bekezdés] túlságosan tág megfogalmazása révén a magzati élet védelmének olyan sérülési lehetőségét hozta elénk, mellyel szemben az Alkotmánybíróságnak fel kell lépnie az Alaptörvény II. cikkének védelmében. A támadott törvényhely alapján a terhesség megszakításának túlságosan tág lehetősége a magzati élet elvételét alaptörvényellenessé teszi, és ez ellen az Alkotmánybíróság felléphet mind a törvényhely megsemmisítésével, vagy alkotmányos mulasztás megállapításával, vagy önmaga egy alkotmányos követelményben mondja ki az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján a törvényhely alkalmazása közben kötelező alkotmányos jogértelmezési normát.
- [19] A testületi vitában megfogalmazott alkotmányos követelmény-javaslatom megítélésem szerint megfelelő lett volna az ügy által felvetett alkotmányossági probléma orvoslására, és a többségi döntés ellenére is fenntartom ezt a javaslatomat: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény II. cikke alapján megállapítja, hogy amennyiben a negatív teratológiai hatás nem jelent komplex fejlődési rendellenességet, és így ez nem jelenik meg a rendszer-szintű károsodás lehetségeként, akkor a terhesség megszakítása nem támogatható.”
- [20] Mivel évente több tucat magzati élet eshet áldozatul a terhesség megszakításának túlságosan tág formulája miatt, ezért megítélésem szerint a testületünknek nem kellett volna ragaszkodni a problémát feltáró bíró konkrét jogalkalmazási keretének szűkített felfogásához, mely végül a visszautasításhoz vezette a testületi többséget.

Budapest, 2021. március 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye

- [21] A bírói kezdeményezés visszautasításával nem értek egyet, álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak a kezdeményezést érdemben el kellett volna bírálnia.
- [22] Az Alaptörvény értelmében „[a] bírák [...] csak a törvénynek vannak alárendelve”. Ezért ha az előttük folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazniuk, amelynek alaptörvény-ellenességét észlelik, az Alkotmánybírósághoz kell fordulniuk [Abtv. 25. § (1) bekezdés]. A törvénynek való alávetettség azt jelenti, hogy a pert az alkalmazandó jogszabály alapján a bíró dönti el, vagyis az alkalmazandó jogszabály meghatározása és az azzal kapcsolatos alkotmányossági aggály megfogalmazása a bíró kompetenciája és legalább annyira szabadsága mint amennyire kötelezettsége is. Az Alkotmánybíróság csak abban az esetben térhetne ki a bíró által alkalmazandó jogként megjelölt és támadott jogszabály alkotmányossági vizsgálata elől, ha a bíró nyilvánvalóan alaptalanul határozná meg a per során alkalmazandó jogot. Jelen ügyben erről nincs szó.
- [23] A kártérítési perben az igény jogalapja és annak megállapítása esetén az összecszerúség kérdése vár eldöntésre. Az Mvtv.-n alapuló kártérítési pereknek a felelősség megalapozása és – az összecszerúség kérdéséhez szorosan kapcsolódó – mértéke szempontjából hangsúlyos alkotmányjogi háttere van: meddig terjed az anya döntési szabadsága és milyen kötelezettségek terhelik a törvényalkotót a magzati élet védelmében? Véleményem szerint vizsgálni kellett volna a terhesség megszakítását szabályozó, a teratológiai ártalmakat, a súlyos fogyatékossgot és az egyéb károsodást ellentmondásosan értékelő 6. § (3) bekezdését az indítványban megjelölt II., XV. és adott esetben a személyes felelősséget rögzítő O) cikk fényében. Jelentőséget kellett volna tulajdonítani – egyebek mellett – az Mvtv. elfogadása óta eltelt évtizedek során az orvosi diagnosztikában és a koraszülött-ellátásban bekövetkezett ugrásszerű fejlődésnek is.

- [24] A kártérítés mértékének meghatározása tehát kapcsolatban áll a felek felelősségének terjedelmével. Ezért álláspontom szerint a bíró elbírálendő, érdemi kérdéssel fordult az Alkotmánybírósághoz.

Budapest, 2021. március 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

- [25] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2021. március 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

- [26] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2021. március 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró különvéleménye

- [27] Megítélésem szerint az Mvtv. 6. § (3) bekezdése szerinti, a magzat genetikai károsodására vonatkozó 50%-os valószínűség előírása jogi értelemben csupán a vagy igen – vagy nem bizonyosságát jelenti. A rendelkezés több évtizeddel ezelőtt, az akkori, sokkal kezdetlegesebb diagnosztikai eszköztárra figyelemmel került megalkotásra, és az eltelt időszakban a koraszülött gyermekek orvosi ellátása is hatalmasat fejlődött. Napjainkban már a gyermek a legtöbb esetben a terhesség 24. hetében történő koraszülés esetén is életképes lehet. Éppen ezért érdemi vizsgálat lefolytatása esetén szükségesnek tartottam volna annak vizsgálatát is, hogy a vagy igen – vagy nem szintű bizonyosság a már méhen kívül is életképes magzatok esetében alkotmányosan elfogadható-e a terhességet felszámoló orvosi beavatkozás engedélyezése és végrehajtása érdekében.

Budapest, 2021. március 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

[28] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2021. március 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1838/2020.

• • •